

DIRVA

Nr. 125

Spalis-October 31, 1960

Cleveland, Ohio

MASKVAI NEPATIKO PABALTIO DAILININKŲ "NACIONALINIS SAVITUMAS"

Komsomolcai minėjo savotišką sukaktį - savarankumo praradimą...

Po neseniai Maskvoje įvykusios Lietuvos, Latvijos ir Estijos dailininkų darbų parodos, partijos CK kritikai, neabejotinai tebebūdami tiesioginėje neseniai išklau-sytų Suslovo pamokymų, apie Pabaltijo dailininkus atsiliepia gana "diplomatishkai", tai yra, santūriai giria ir ne taip jau labai santūriai, nors dar ir ne grubiai, priekaištuoja jiems už, esą, perdidelį dėmesį vadinamajam nacionaliniam savitumui.

Nacionalinis savitumas iš principo dar nesmerkiamas (iš pareigos oficialiai jis net skatinamas), bet kritikai kreivai žiūri į Pabaltijo dailininkų supratimą apie tą nacionalinį savitumą. Pavyzdžiui, V. Zimenko iš "Sovietkaja kultura" klausia: "Kodėl gi kažkokią sąlygišką tapybos sistemą, kurioje aiškiai jaučiama modernistinių bei užsienio darbų ir iš dalies prancūzų meno įtaka, mes turime vertinti kaip nacionalinius savitumus? Ar ne teisingiau pamatyti nacionalinius savitumus tuose darbuose, kurie teisingiausiai atspindi nūdienės istorinės sąlygos nacionalinę tikrovę, savo liaudies realų gyvenimą!" Suprask: reikia vaizduoti bolševizmo tautai primestą tikrovę, tokią, kokią ją sako esančią partijos agitatoriai, tai tada bus "nacionalinis savitumas".

Kritikas pabrėžia, kad reiktų perspėti kai kuriuos jaunuosius Pabaltijo dailininkus, kurie, esą, sąmoningai ar nesąmoningai nutolimą nuo realizmo vertina, kaip "nacionalinį savitumą". Esą, tikros, iš paties gyvenimo išplaukiančios nacionalinės savybės labiau pasireiškia ne tiek temose ir motyvuose, turinčiuose siaurai vietinę reikšmę, kiek didelėse... komunistinės statybos temose...

Kita kritikė (S. Černovaja) aukštai vertina Lietuvos skulptorius, ypač išskirdama P. Rimšą, J. Mikėną, J. Kėdainį ir Pirciupio aukoms paminklo autorių G. Jokubonį. Bet, išskyrus Rimšą, visus garbina už jų kūrinių monumentalumą ir už "nūdienės temas" (J. Mikėno paminklas Melnikaitei, Pergalės paminklas, "Tai-

ka", J. Kėdainio "Melioratorius", "Žvejas", "Tėvynės laukuose", "Lauko darbai", "Trina bulves" ir pan.

Grafikai pagiriami irgi todėl, kad "nacionalinės tradicijos interpretuojamos aštriai nūdieniškai", ir kad "domėjimasis didelėmis liaudies gyvenimo temomis, liaudies istorijos ir didvyriškos dabarties temomis nulemia lietuvių grafikos turinio aktualumą ir gilumą". Tuo požiūriu "į koją pataikiusiais" pripažinti grafikai: V. Kuzminskas, A. Makūnaitė, V. Jurkūnas, V. Valius, V. Kaušinis (plakatai).

Visiškai "nepataikė" tapytojai. Sunku, sako kritikė, kalbėti apie lietuvių tapybą, jei kalbėsi darai ir tiesiai. Pavyzdžiui, A. Žmuidzinavičius su savo poetiškais ir švelniais Lietuvos peizažais, — gražu, bet... Nepatenkino net V. Mackevičius su "Kauno HES statyba" (Hes reiškia hidroelektrinė stotis). Iš viso, sako kritikė, "negalima nematyti, kokios nuobodžios, neretai nekūrybiškos yra dešimtys eksponuotų tapybos drobių". Tik vieną A. Savicką (rašytojo - diplomato Jurgio Savickio sūnų) kritikė vertina viltingai, matydama jo darbuose kompartijos reikalaujamos "tematinių paveikslų jėgos" ir "monumentinių užmojų".

SAVOTISKAS KOMSOMOLO JUBILIEJUS

Komsomolas (Komunistinė jaunimo organizacija) spalio 18 d. Lietuvoje minėjo savotišką sukaktį, būtent, 20 metų sukaktį nuo savarankumo panaikinimo, tai yra, nuo anksčiau bent iš vardo buvusios savarankios organizacijos ("Lietuvos Komunistinio Jaunimo Sąjungos") įliejimo į "Vissąjunginę Lenininę Komunistinio Jaunimo Sąjungą", kitaip sakant, į rusiškąjį komsomolą. Nuo to laiko komsomolas Lietuvoje yra tik rusiškojo komsomolo padalinys, kaip ir kompartija Lietuvoje yra tik rusiškosios kompartijos padalinys. Vienų ir kitų centrinė vadovybė yra Maskvoje. Vilniuje yra tik respublikiniai, nuo centro priklausomi tų organizacijų organai.

Savo savarankumo likvidacijos sukaktį komsomolas Lietuvoje atžymėjo respublikinio komiteto specialiu plenumo posėdžiu Kaune. Ta proga Kauno komsomolo veikėjai pasidžiaugė turį mieste apie 25,000 komjaunuolių (apie 12% miesto gyventojų!). Palyginti nuostabiai mažai komjaunuolių beturį šiauriai: vos "daugiau kaip tūkstantį", t. y., tik apie 2% miesto gyventojų.

RUOŠIASI "TEISĖJŲ RINKIMAMS"

Perduotas Paleckui patvirtinti naujas "teisėjų rinkimo" įstatymas. Dabar tokius įstatymus — nuostatus formaliai leidžia respublikiniai organai, nes respublikos gavo teisę turėti "savus" teismų satvarkos įstatymus (nors tie įstatymai visose respublikose iš esmės vienodi, griežtai suderinti su Maskvoje nustatytais "bendrąsiais nuostatais"). Rajoninius (ir miestų arba miestų rajonų) teisėjus rinks "slaptu balsavimu". Kiekvieno rajono gyventojai turės pabalsuoti už vieną įprasta tvarka paskelbtą kandidatą, kuris tuo būdu taps tame rajone teisėju penkeriems metams (ir galės būti vėl "perrinktas", jei tokia bus kompartijos valia). Šalia teisėjų turės būti renkami dar ir "liaudies tarėjai", maždaug po 75 kiekviename rajone. Iš jų tam tikra tvarka skiriami po du dalyvauti bylų sprendimuose drauge su teisėju. Tarėjai bus renkami dvejiems metams ir juos rinks aklamacijos būdu kompartijos sušauktose susirinkimuose. Tarėjų rinkimuose dalyvaus tik tie piliečiai, kurie bus pašaukti į tokius susirinkimus. Kurie dalyvaus, turės galimybę entuziastingai pritarti kompartijos atstovo nurodytiems kandidatams.

LIETUVIŲ RANKOMIS LAIMĖTA GARBĖ

Spalio antrojo pusėj Anglijoje viešėjo sovietinė stalo teniso komanda ir turėjo rungtynes su Anglijos rinktine, kurią nugalėjo santykiu 7:2. Tris taškus sovietams laimėjo Saunoris, du — Paškevi-

Neseniai Chicagoje ramovėnų iniciatyva ir rūpesčiu iškilo paminklas, tarytum naujas lietuvių ryžto simbolis, pagerbti žuvusiems dėl Lietuvos laisvės. Paminklas, pagal arch. J. Muloko projektą, pastatytas priešais Jaunimo Centro namus. Nuotraukoje: prie paminklo stovi Lietuvos savanoriai-kūrėjai, Nepriklausomybės kovų invalida Alf. Liškevičius ir K. Dobilas.

B. Beržinio nuotrauka

JAV reikalauja ištirti ginklų siuntas į Kubą

Jungtinės Amerikos Valstybės oficialiai paskelbė, kad sovietų blokas gabenąs didelius ginklų kiekius į Kubą, iš kur jie galėtų būti panaudoti "kitoms Amerikos dalims" užgrobti.

JAV prašė Amerikos Valstybių Organizaciją pavesti anksčiau sudarytam šešių valstybių komitetui, skirtam JAV - Kubos nuomonių skirtumams nagrinėti, kad jis ištirtų ir ginklų siuntas į Kubą.

JAV nota Amerikos Valstybių Organizacijai buvo paskelbta tuo pačiu metu, kai karo laivynas paskelbė, kad 1,450 marinių išlipė krantam ir praleis savaitę Guantanamo bazėje. Laivyno pranešimu norėta užbėgti už akių Kubos vyriausybei, kuri galėjusi paskelbti, kad tai esanti "invazija". Gandai apie laukiamą JAV invaziją į Kubą Havanoje jau

kursuoja kelintą savaitę vis didėjančiu intensyvumu.

Valstybės departamento pareigūnai pastebėjo, kad ši JAV nota reiškianti pirmą oficialų kaltinimą Kubai, nors pranešimų apie gaunamus iš komunistų ginklus turėta jau ir anksčiau. Pareigūnai taip pat atkreipia dėmesį į Kubos vyriausybės narių keliones Pekinan ir Maskvon, Havanoje jie buvę vadinami "dalinimi" ekonominių pasitarimų, bet iš tikrųjų tai buvusios derybos dėl ginklų siuntų.

VĖL STREIKAS KAZAKSTANE

Per Berlyną gautomis žiniomis, Kazakstane kelias savaites streikavę derliaus nuėmimo kombainų aptarnautojai dėl nežmoniškų darbo sąlygų ir menkų atlyginimų. Darbininkai, kurie visi atsiųsti iš europinės Rusijos dalies, svarbią atlyginimo dalį gaudavo žemės ūkio produktais, tačiau jų toli gražu neužtekdavo pragyvenimui. Be to, dalį tų produktų jie turėdavo siųsti savo šeimoms, kad jos galėtų išgyventi. Javų ir kitų produktų išsiuntimas iš Azijos galimas tik su sovietinių įstaigų leidimu. Kai įstaigos nustojo davusios leidimus, kilo streikas.

Vietoj parėmęs darbininkus sunkioje kovoje dėl geresnių darbo ir gyvenimo sąlygų, profesinių sąjungų organas Trud apkalino lokalines profesines sąjungas, kad jos "nesuvaldo" darbininkų Kazakstane. (tp)

KAIRĖJE: J. ir M. Bačiūnai Vasario 16 Gimnazijoje, Vokietijoje, su direktoriumi, mokytojais, moksleiviais ir Vokietijos Krašto Bendruomenės valdybos nariais. Bačiūnai iš Europos į Ameriką grįžta lapkričio 8 d.

Valstybės departamento kaltėtojas pareiškė, kad ginklų siuntos Kubai siekiančios "tūkstančius tonų", ir Kubą yra gavusi lengvų tankų, lengvos artilerijos, automatinių ginklų ir gal net sprausminių kovos lėktuvų, nekalbant jau apie smulkius ginklus, kaip šautuvus ir pistoletus.

Jungtinės Tautos paskelbė, kad Kubos kaltinimai dėl JAV ruošiamos invazijos būsią svarstomi plenumo sesijoje pirmadienį.

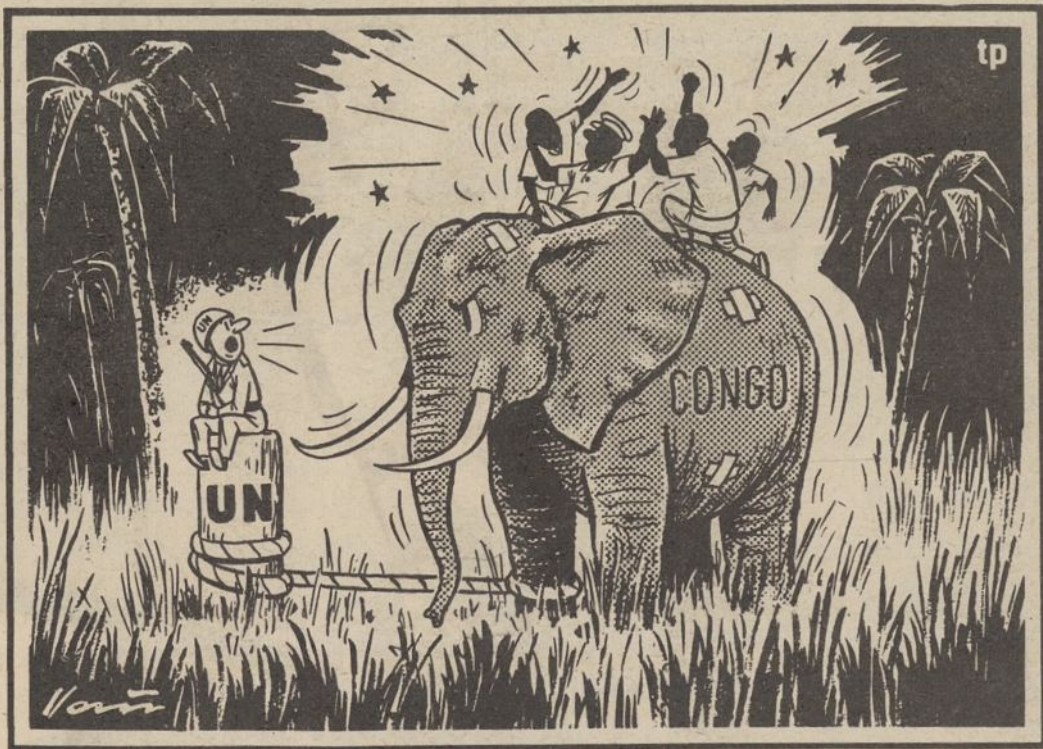
Maskvoje Čruščiovas išreiškė pageidavimą, kad jo pažada ginti Kubą raketomis būtų laikomi "simboliniu pareiškimu". Čruščiovo nuomonė buvo pareikšta pasikalbėjime su Kubos laikraščio atstovu, ir dar labiau išryškinta ligšiol neapraktikuotose valstybinės žinių agentūros Tasso komentaruose. Vakary stebėtojų nuomone, tie pareiškimai laikytini Sovietijos pastangomis kiek sušvelninti kišimąsi į gana įtemptą situaciją Karai-buose.

Žinios iš viso pasaulio

* JUNGtinėse Tautoose, neutraliesiems tarpininkaujant, numatyti pradėti privatus JAV ir Sovietijos delegacijų pasitarimai, kurie turėtų vesti į Ženevoje nutrauktą nusiginklavimo derybų atnaujinimą.

* VICEPREZ. NIXONAS paskelbė, kad jis, jei būtų išrinktas, aplankytų satelitinius kraštus Rytų Europoje, "nešdamas laisvės žinią į komunistinį pasaulį". Jis pastebėjo, kad tomis kelionėmis nebandytų kelti revoliucijas arba palenkinti komunistų vadus, bet siektų "priminti visam pasauliui, kad tos Rytų Europos tautos, kurios vaikščioja tamsybėje, vieną dieną turės būti išimtos iš pančių". Sen. Kennedy kitą dieną šį viceprez. Nixono pažadą išjuokė, kaip norą paraudoti.

KONGAS - SUNKI NAŠTA JUNGTTINĖMS TAUTOMS

Visomis keturiomis jie iš-šliaužė iš savo palmių lapų būdų į džungles. Vaikai, kurių rankose plūviavo atviros žaizdos, tempė senius, kurių akių skylės buvo tuščios, kaip dubenėliai, kuriuos jie paliko tose būdose. Moterys vilkosi paskui, pasiramščiuodamos iš krūmų išsilaužtomis lazdomis.

Jie buvo rūkę kanapių sėklas, kurios apsvaigino jų pojūčius; jie buvo meldęsi seniesiems dievams, prieš išsiverždami tą popietę iš savo kaimo maisto pasiseškoti.

Sekantį kaimą jie rado tuščią. Jie prarijo rastuosius maisto likučius ir iškeliauja į sekantį kaimą. Ir tas buvo gyventojų paskubomis paliktas, nes alkanoji luošųjų ir akliųjų minia nešė ligą, kurios vien vardas sukėlė siaubą -- raupsus.

Trečiajame kaime, kurį jie pasiekė kitą rytą, nelaiminguosius ištiko baisus likimas: iš džunglių tankumynų iššoko sveikieji tautiečiai ir lazdomis, basiais mušė raupsuotuosius, kol jų žynys pagaliau davė ženklą sustoti.

Po dviejų dienų Jungtinių Tautų malūnsparnis rado jų lavonus ir pelenų krūvelę, kur žudikai buvo sugėdinę savo "sutepuosius" ginklus. Tik po ilgų tardymų pavyko rekonstruoti bado vejamų raupsuotųjų kaimo likimą -- dar vieną Kongo žiaurumų istoriją.

Politinį chaosą seka gamtos katastrofos. Belgų išsivarmas, baltųjų moterų prievartavimai ir savitarpinės skerdynės krašto gilumoje buvo tik įžanga į dar didesnę tragediją. Prasidedant, lietu laikotarpiai, gresia biblinės žmonijos rykštės: badas, maras, epidemijos, Kanibalizmas vis didesniu mastu kelia savo baisiąją galvą.

Indui Radžšvar Dajal, asmeniniam JT gen. sekretoriaus įgaliotiniui, Konge teko milžiniška našta. Dajal, Oxfordo universitetą baigęs indų advokato sūnus, dalyvavo visuose Jungtinių Tautų "karo teatruose": jis dalyvavo JT komisijose Kašmire ir Korėjoje, jis buvo JT įgaliotiniu Gazos ruože 1956 ir Libane 1958 metais. Tačiau jo uždaviniai Konge sunkesni ir pavojingesni, negu visi ankstesnieji, kartu sudėjus. Bet jis dar yra vienintelis žmogus Konge, kurio ranka pasiekia kiekvieną miršančio krašto užkampį.

Iš septynių aukštų pastato "Royale" Leopoldvilėje jis komanduoja didžiausią kariuomenę, kurią bet kada Jungtinės Tautos yra turėjusios:

- * apie 18,000 kareivių iš 14 valstybių,
- * 25 Raudonojo Kryžiaus grupės iš 23 kraštų su 150 gydytojų ir jų pagalbinių;
- * 200 civilių ekspertų, pradedant meteorologais ir baigiant finansų specialistais;
- * 200 sekretorių.

Šio ekspedicinio korpo išlaidos kasdieną kaštuoja apie 300,000 dolerių, neįskaitant atlyginimo kareiviams, kurį moka atitinkamos valstybės.

Saugumo Tarybos rezoliucijomis įgaliotiniui pavesta Konge atstatyti "tvarką ir įstatymą", nesimaišant į "konstitucinius arba kitus vidinius konfliktus". Bet praktikoje tą uždavinį galima išreikšti paprastesne formule: sukludinti, kad Kongas negrįžtų į laukinių džunglių būklę.

"Afrika yra juodas milžinas," gana teisingai apibūdino romanistas, Afrikos žinovas Stuart Cloete, "kurio kūną išlaiko balti kaulai, balti nervai ir balti pojūčiai. Jei jie bus pašalinti, kūnas susmuks į laukinio žmogaus būklę.... Ir gali atsitikti, kad visi Livingstonės europiečiai, įskaitant išprievartautąsias ir nužudytąsias vienuoles, bus mirę be jokios naudos."

JT įgaliotinis Dajal tą prognozė dar aiškiau pabrėžia: "Jei tuoj pat nebus pradėta plataus masto pagalbos akcija, Kongas bus prarastas. Kongo galas neįtikėtina arti."

Mišinį iš 500 tautelių ir genčių administravo apie 10,000 belgų valdininkų; 1000 belgų karininkų komandavo iš vietinių gyventojų sudarytą armiją; apie 20,000 belgų inžinierių, gydytojų, agronomų, pirklių tepė ratus, kovojo su epidemijomis, trėšė laukus. Juos išstūmus, buvo kuriama valstybė iš 14 milijonų puslaukinių barbarų, tačiau ji nustojo egzistavusi greičiau, negu buvo sukurta.

Trijuose didžiuliuose Kongo miestuose -- Leopoldvilėje, Stanleyvilėje ir Elisabethvilėje -- Jungt. Tautų daliniams pasisekė tvarką atstatyti be sunkumų: vien jų pasirodymo užtekė, kad riaušės liautųsi. Bet daug sunkiau numalšinti senus kilčių kivičius krašto gilumoje. Vos tik JT daliniai, atstatę tvarką, išvykdavo iš kurios nors srities, tuojau ten atsinaujindavo gaisrai ir plėšikavimai, ir ištisi kaimai turėdavo mirti vien tik dėlto, kad jie buvo tos, o ne kitos kilmės.

Maištaujant Kongo armija iš 22,000 vyrų buvo pradžioje Jungtinių Tautų "nupirktą" kuopomis: JT išmokėjo joms atsilikusias dviejų mėnesių algas, ta proga atimdamos ginklus.

Šiandien Konge tebėra arti 20,000 ginkluotų kongiečių, iš kurių mažiau nei pusė klauso pulkininko Mobutu. Kiti eina palaidomis gaujomis per kraštą ir yra pavojingiausias neramumų faktorius. Visa JT militarinė pažanga beviltsčiai įklimpsta Kongo vidaus politikos maišatyje: Kasavubu, Lumumba, Mobutu, Tshombe ir t.t.

JT įgaliotinis su savo 18,000 kareivių gali palaikyti tvarką, tik tiek palaikyti tvarką, kiek siekia jų ginklai. Bet su 350 civilinių ekspertų atlikti tai, ką prieš pusę metų tvarkė 30,000 belgų, tai jau Sizifo uždavinys.

JT technikai sėdi kontroliniuose aerodromų bokštuose ir dirguoja orinį susisiekimą. JT telegrafistai palaiko radijo ryšį su išoriniu pasauliu. JT gydytojai skiepija vaikus džunglėse, JT lėktuvai gabena pieną ir maistą

į bado apniktas sritis. JT jūreiviai vairuoja laivus Kongo upe. Bet ką gali 350 asmenų grupė tokiuose plotuose ir toldomis sąlygomis? Tai yra virš jėgų.

Kongas yra bankrutavęs. Joks bankas nekeičia Kongo frankų į kitą valiutą, jokia firma neduoda prekių už Kongo frankus.

Belgų firmos ir plantacijos uždarytos. Kraštas be darbo. Kiekvieną dieną ties JT būstine "Royale" stovi milžiniški būriai vietinių, bandydami bent dieną gauti kokį darbėlį. Daugiau kaip pusė Leopoldvilės šeimų yra be jokio pajamų.

Laivininkystė Kongu, pagrindinė krašto susisiekimo arterija, jau sustojė. Maisto, kuris anksčiau iš Leopoldvilės buvo gabenamas upe, stinga. O su bado prasideda epidemijos.

Neseniai JT įgaliotinis Dajal pirmą kartą viešai paskelbė pasauliui apie didėjančius pavojus: "Maliarijos susirgimai Kongo gyventojų tarpe kyla šuoliu. Gresia maro ir raupų epidemijos. Tik 50 iš 400 Kongo ligoninių tevelikia.

Tuo pat metu prasidėjo lietu periodas, nešdamas baisiausią civilizacijos tropinėse srityse priešą: irimą. Per naktį batai ir drabužiai apsitraukia pelėšiais, per dvi dienas surūdija kiekvienas metalinis daiktas.

Dar tebeveikia geležinkeliai, dar tebėra telefono ryšiai, kanalizacija didmiesčiuose ir žemės ūkio mašinos. Bet jeigu jie nebus kasdien prižiūrimi, subyrės taip pat.

Reikės mažiausiai penkerių metų, kad būtų galima apmokyti kongiečių minimumą kraštui administruoti ir palaikyti. Bet iki to laiko visa civilizacija Konge aprauks džunglės, jei Kongan negrįš užsienio kapitalas ir baltieji technikai.

"Kodėl mes nepasitraukiame,

**VISAIS
APDRAUDOS
REIKALAI,**

kaip automašinų, gyvybės, nelaimingų atsitikimų ir gaisro, kraitis į atstovę
**PAULINA
MOZURAITIS-BENNETT**
HI 2-4450
642 Meadow Lane Dr.
Cleveland 24

ELECT...

**CLIFFORD E.
BRUCE**

STATE REPRESENTATIVE

NOVEMBER 8, 1960

QUALIFIED - EXPERIENCED - INTEGRITY

SOVIETAI IŠVOGĖ VĖSINIMO APARATUS...

Iš laikraštinių užrašų Konge

Ganos kareivių pasirodymas Konge yra pomirtinis anglų kolonializmo triumfas. Kur tik jie pasirodo, chaosas virsta kareivių kiemu. Jie yra Afrikos prūsai. Nesudrebėdami, kaip ir jų medinės spalvos veidai, jų automatiškai vamdžiai nukrypsta ten, kur jų karininkai įsako: nesvarbu, ar taikins būty juodas ar baltas, uniformuotas, civilizuotas ar pusnuogis.

Tegul premjeras Nkrumu jau vos ne abiem kojom stovi komunistiniame lageryje -- jo armijos kalba vis dar tebėra angliška.

Amerikinės televizijos bendrovės CBS reporteriui pavyko užregistruoti vieną lakonišką įsakymą. Pro nosį murmėdamas, Ganos karininkas įsakė angliškai savo šauliams:

--Jei koks kongietis nukreips ginklą į jus, sušaudykite jį vietoje. Aišku?

--Yes, Sir!

Paskui užmuškite visus kitus. Aišku?

--Yes, Sir!

Leopoldvilės gatvėse buvo dalinami Kongo vyriausybės hektografuoti atsišaukimai, kuriuose buvo angliškai reikalaujama: "Ghanese go home!" ir kurie buvo baigiami prancūziškai grašimais, kad Ganos kareiviams būtų sutrinti kiaušai, jei nepaklausysią to gero patarimo.

--Bezdžionės! -- sumurmėjo Ganos karininkas, kuriam buvo parodytas tas atsišaukimas. Ir dar kartą: -- Bezdžionės! Tai baisiausias keiksmas Konge, nes jis -- jei tikėti belgais -- nuostabiausiai atitinka tikrovę.

Vienas belgas, plytelių fabrikantas, man pasakojo, kad jis, priimdamas į darbą kongiečius, duodavęs jiems uždavinį: tvarkingai sukrauti dešimt kvadratinų plytelių. Vidutiniškai tai atlikti pajėgdavę tik penki iš šimto negrai.

Aš abejoju ta istorija, iki pamačiau, kiek vargo turėjo Leopoldvilės policijos valdininkai, kuriems reikėjo žirkėmis sumalžinti mano kiek perdidelę nuotrauką liudijimui. Kongo valdininkai prie jo sugaišo 48 valandas.

Kiekvieną dieną Kongo vadai susiduria su daugiau galvosūkiu, negu jų kalba turi žodžių. Trečią Jungtinių Tautų okupacijos mėnesį vienas Kongo senatorius viešai parlamente paklausė:

--Ką iš tikrųjų reiškia Jungtinės Tautos?

Vienas Lumumbos ministras kažkurį dieną pasirodė viešbutyje, kuriam reziduoja dauguma

palikdami kongiečius savo džunglėse?" pasakė Leopoldvilėn atsiųstas vienas kanadietis. Žinių magazinas "Time" šį posakį padarė legendariniu, nuo savęs pridėdamas: "Negi kraštas neturi jau teisės eiti pragaran, kada ir kaip jam patinka?"

Jungtinės Tautos į tą klausimą atsakė aiškiai "ne". Tačiau tas atsakymas iškelia aštrią alternatyvą: arba jos parūpins Kongo gelbėjimui po pusę milijardo dolerių kasmet, arba pačios su savo "adoptuotu kūdikiu" nueis į pragarą.

JT valdininkų ir korespondentų, kad prakeliaujantį amerikietį profesorių paklaustų, kaip į savo ministeriją įsivesti premjero Lumumbos taip vertinamą komunizmą...

Kitoje Kongo upės pusėje esančią Brazavilę, buvusio prancūziškojo Kongo sostinę, pasiekti galima retkarčiais plaukiančiu laivu. Po vienos tokios išvykos aš buvau areštuotas, kaip "belgų šnipas", nes mano kišenėje buvo rastas sudėvėtas lėktuvo bilietas į Katangą. Nei mano tėvynės pasas, nei JT pasas, nei Kongo administracijos išduotas spaudos liudijimas nieko negelbėjo. Tik kai parodžiau "American Express Company" kredito kortelę, buvau paleistas.

Jei noriu nuvykti į balubos kilties kaimą Katangos pasienyje,

turiu ten praskleistas pirštais parodyti V ženklą; jei grįžtu į lububos kraštą, sveikintis turiu pakeldamas vieną pirštą. Jei per klaidą supančiočiau tuos ženklus --baigtos būtų mano dienešės...

Vienos išvykos metu aplankiau Leopoldvilės universitetą. Jame yra vietos 2000 studentų. Dvylika kongiečių praeitais metais jame baigė studijas. Džiunglių viduryje stovinčio universiteto pasididžiavimas - atominis reaktorius iš pasaulinės Briuselio parodos (1958). Dabar jis išjungtas - laikinai, kaip sakoma.

Beje, rusai išvykdami iš Leopoldvilės, išplėšė ir išsivežė iš namo, kuriame buvo išsinuomavę patalpas savo pasiuntinybei, visus vėsinimo įrengimus. Ar jie galvojo juos panaudoti Maskvoje?...

Argentinos Lietuvių Bendruomenės veikėjas Pilypas Vaitkevičius, už 1,000 km. gyvenęs nuo Buenos Aires, daug prisidėjo prie solistės Aldonos Stempužienės ir Stasio Baro pakvietimo į Pietų Ameriką. Vaitkevičius, duonos fabrikantas, neseniai pardavė savo įmonę už 6 milijonus pejų. Nuotraukoje: P. Vaitkevičius su sūnumi Juozu, studijuojančiu Argentinos universitete.

P. Ožinsko nuotrauka

KALĖDOS IR NAUJI METAI ARTĖJA

SIŪSK DRABUŽIŲ DOVANŲ SIUNTINIUS SAVO DRAUGAMS IR GIMINĖMS! SIŪSK DABAR -- SIŪSK PER

Cosmos Parcels Express Corp.

Licensed by Intourist

Kiekvienas siuntinys apdraustas. Pristatymas garantuotas. Gavėjas nieko nemoka.

Visuose mūsų skyriuose yra rudens ir žiemos reikalingas didelis pasirinkimas daiktų žemomis kainomis. Aplankykite mūsų jums artimiausį skyrį, kur gausite visas informacijas.

NEW YORK 3, N.Y., 39 - 2nd Avenue -- Tel: AL 4-5456
BROOKLYN 7, N.Y., 600 Sutter Avenue -- Tel: DI 5-8808
LAKEWOOD, N.J., 126 - 4th Street -- Tel: FO 3-8569
PATERSON 1, N.J., 99 Main Street -- Tel: MU 4-4619
NEW HAVEN, Conn., 6 Day Street -- Tel: LO 2-1446
PITTSBURGH 3, Pa., 1015 E. Carson Street Tel: HU 1-2750
WORCESTER, Mass., 174 Millbury Street -- Tel: SW 8-2868
HAMTRAMCK, Mich., 9350 Jos. Campan -- Tel: TR 3-1666
CLEVELAND 13, Ohio, 2683 W. 14th Street -- Tel: TO 1-1068
CHICAGO 22, Ill., 2222 W. Chicago Avenue -- Tel: BR 8-6966
SAN FRANCISCO, Cal., 2076 Sutter Street -- Tel: FI 6-1571
NEWARK 3, N.J., 428 Springfield Avenue -- Tel: BI 3-1797
PHILADELPHIA 41, Pa., 4925 Old York Rd. -- Tel: DA 4-4401
SPRINGFIELD, Mass., 1716 Main Street -- Tel: RE 2-7163
WATERBURY, Conn., 6 John Street -- Tel: PLaza 6-6766
GRAND RAPIDS, Mich., 414 Scribner Ave., N.W. -- Tel: -- GL 8-2006

PASSAIC, N.J., 211 Monroe Street -- Tel: PR 3-0979
DETROIT, Mich., 7300 Michigan Avenue, -- Tel: VI 1-5355
VINELAND, N.J., West Landis Avenue, Greek Orthodox Bldg. Šis skyrius atidarytas penktadieniais, šeštadieniais ir sekmadieniais

MUTUAL FEDERAL BENDROVĖS REKORDAS...

- Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- Nuo 1905 metų pergyvenom karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes, tačiau visiems savo taupytojams išmokėjom kiekvieną sutaupytą dolerį.
- Jūsų pinigus galima perkelti iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.
- Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokame visas pašto persiuntimo išlaidas.
- Nuo šių metų liepos 1 dienos dividendai yra pakelti iki 4 1/4.

MUTUAL Federal SAVINGS
and Loan Association

Chartered and Supervised by the United States Government
2202 W. CERMAK ROAD • CHICAGO 8, ILLINOIS
Phone: Virginia 7-7747 John J. Kazanavskas, Pres.

DAR TRYS VALANDOS NAKTIES (2)

DESZŲ ÁRVAY

Vengrams nebuvo duota, bet bus...

Ankstų rytą kalėjimo automobilis riedėjo tuščiomis gatvėmis. Lempa siaurame "juodosios Marijos" koridoriuje mirkčiojo. Atskirų narvų durys tarškėjo, nes buvo užrakintos tik tos, už kurių sėdėjo Ilona. Ji drebo tarp sienų ir grindų bei skardinių lubų kvadratu.

Automobilis sustojo, palikdamas negesintą motorą. Ilona girdėjo balsus. Vartai atsivėrė, automobilis lėtai pajudėjo ir vėl sustojo. Buvo atidaryti dar vieni vartai. Automobilis vėl pavažiavo, bet šį kartą motoro užimas nutilo. Durys trinksėjo, žingsniai kaukšėjo, kažkas keikėsi. "Kaip tyčia dabar turite atvažiuoti," pasakė kitas balsas, "greitai, mes neturime laiko." Automobilio durys atsidarė. AVO policininkas atrakino celę:

--Išėiti!

Ilona iššoko ant grindinio ir susvyravo. Jos keliai nuo nepatogaus sėdėjimo ankštoje celėje buvo užtirpę. Du kalėjimo prižiūrėtojai paėmė ją vidurin ir nuvedė per ryškiai apšviestą kiemą. Dešiniojoje kertėje iš žemės kyšojo trys mediniai stulpai. Prieš vidurinį stovėjo krėslukas. Tamsiais drabužiais apsirengęs civilis kabino virvę prie vidurinio stulpo skersinio. Virvės kilpa aiškiai atsimušė stulpo fone. Ilona ėjo lyg švininėmis kojomis. Kumščio smūgis ją pasukubino. Du vyrai išnešė ilgą medinę dėžę.

Sargybinių Ilona jau nebežinojo, pro kurias duris iėjo. Viskas vyko taip skubiai: dokumentų kontrolė, krata, apsiėmimas. Ją nustumė laiptais aukštyn, pasukė koridoriumi. Ir AVO policininko veide atspindėjo skubumas, kuris buvo panašus į baimę. Pirmajame aukšte juos pasitiko atbėgęs sargas.

--Atgal! --sušuko jis.

--Uždaryk ją, -- pasakė AVO vyras.

Kalėjimo sargas žvilgtelėjo į artimiausią celę, atrakino ją ir vidun įstūmė Iloną. Blondinė mergina tūnojo ten ant narų. Jos plaukai krito pluoštais ant skausmo iškreipto veido.

--Kur aš esu? -- paklausė Ilona.

--Tylėk, -- pasakė kita, -- jie atgabena ją.

Koridoriumi artėjo žingsniai. Blondinė šoko prie durų ir sušuko:

--Erno!

--Margareta! -- nuaidėjo koridoriumi.

Žingsniai nutolo, Margareta pribėgo prie celės išorinės sienos, patraukė rankeną, kuri atidarė langą, ir įsikibo į grotas. Ilona pasimetusi žiūrėjo į merginą.

Kalėjimo kieme trinkelėjo durys. Kurį laiką buvo girdimi prislopinti žodžiai, paskui viskas nutilo. Vėl suaidėjo žingsniai. Vėl tylą, o paskui aiškiai pasigirdo įsakymas:

-- Vykdyti teisingumą!

-- Laisvė! -- sušuko vyras kieme.

-- Erno! -- suspiegė Margaretos balsas.

-- Laisvę Vengrijai! -- sušuko kažkas kaimyninėje celėje.

-- Erno, Erno! -- šaukė Margareta.

-- Laisvę Vengrijai! -- atsi-kartojo šimteriopas aidas iš visų celių. Bejėgiai prižiūrėtojai lakstė nuo durų prie durų. Iš visų aukštų sklido šauksmas, ir su kiekvienu skieminiu kaliniai daužė geležines duris. Kelias minutes visas kalėjimas dundėjo žodžių taktu: "Laisvę Vengrijai!"

Beviltiškas šauksmas "Erno, Erno!" jau nebebuvo girdimas, ir durų daužymas sustiprėjo į griaustinį. Jam kiek aptilus, vienoje celėje aiškus moteriškas balsas užvedė:

Dieve, laimink vengrą Linksmumui ir gausa.

Visi kaliniai įsijungė į giesmę:

Ištiesk globojančią ranką, Kai jis kovoja su priešu.

Sargybinių šauksmai ir keikimai mišo su senojo vengrų himno melodija.

Tam, kuris nedalia plėšo, Atnešk laimingus metus.

Kaliniai buvo atsidarę celių langus, ir giedamos giesmės aidas veržėsi pro kalėjimo mūrus.

Nes ši tauta jau atkentėjo Už praeitį ir už ateitį.

Kalėjimo gydytojas konstatavo Erno Horvatho mirtį.

--Mes drauge studijavome, -- kukčiojo Margareta. -- Ir kam mes studijavome filosofiją?

--Tu turi atsigulti, -- pasakė Ilona, vėsdoma merginą prie narų. Prižiūrėtojas atidarė celę.

Margareta pašoko ir pribėgo prie durų. Jos rankos įsikibo į AVO valdininko uniformą.

--Kodėl jūs nenužudėte mūsų abiejų? Aš nekenčiau jūsų lygiai, kaip ir jis, dariau tą patį, ką ir jis, o man jūs tedavėte tik dvidešimtį metų. Kodėl jūs nenužudėte mudviejų drauge?

Prižiūrėtojas pastūmė Margareta atgal. Jai susvyravus, jis pagriebė Iloną už apsiausto ir ištampė iš celės sakydamas:

--Jūs visus reikia pakarti!

238 celėje stovėjo platūs nariai, Ilona atsigulė. Ji būtų verkusi, bet nebuvo ašarų. Koridoriuje pasigirdo skambutis. Durys buvo atrakinėjamos ir užrakinėjamos, skardiniai indai tarškėjo, žingsniai kaukšėjo. Triukšmas

artėjo prie Ilonos celės. Pastatytas kibiras, atsidarė durys. "Atlikti švarą!" Kibire plūduriavo mazgotė, Ilona išplėvė grindis. Artėjo eilė ištuštinti kibirą, nusiprausti, atsinešti vandens. Tualetu celė buvo koridoriaus galė.

Pusryčiams buvo riekė duonos ir netikros kavos puodukas. Ilona suvalgė, paskui ją apėmė visos nakties nuovargis. Ji nusivilko savo lietpalį, padarė iš jo galvėlę ir atsigulė. Po minutės pasigirdo beldimas į duris. "Dievą nemiegama. Perskaityk kalėjimo tvarkos nuostatus!" Jie kabojo virš krėsliuko, ant kurio stovėjo vandens ššotis. Ilona neskaitė. Ji priėjo prie durų. Aklis špionėdingo, metalinė plokštė uždengė apvalią skylę. Ji buvo be stiklo, ir Ilona priglaudė prie jos ausį. Prižiūrėtojas sužvangino raktų pundą ir kažkur atrakino duris. Ilona pabeldė į sieną. Jokio atsakymo. Ji pabeldė stipriau. Tyla. "Ar jie bijo, ar aš esu izoliuota," galvojo Ilona ir apžiūrėjo sienas. Dažytos senai. Kai kurios vietos buvo atšokusios, kitur buvo plačios, baltos juostos -- uždažyti įrašai. Sakiny, kietu daiktu įbrėžtas į tinką, liko iš dalis įskaitomas, nepaisant uždažymo: Vengrams nebuvo duota, bet bus...

(Bus daugiau)

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ.

NOW! 4 1/4% PER ANNUM on ALL ACCOUNTS

4 1/4% EARNING ON PREPAID SAVINGS

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASS'N.
1447 S. 49 Court, Cicero, Ill.
Tel. Bishop 2-1397
HOURS: MONDAY 9 to 8
TUESDAY, THURSDAY, FRIDAY 9 to 5
SATURDAY 9 to 1
WEDNESDAY CLOSED

Toronto liuanistinės mokyklos X-ji klasė su mokytoju inž. A. Ankudavičiu. Iš kairės: B. Endzelytė, I. Dvilaitytė, V. Liuinaitė, L. Bačkeraite, A. Bušinskaitė, B. Pušinskaitė, Ž. Gvildytė, R. Gvildytė, L. Švegždaitė ir G. Endzelytė. V. Bubelio nuotrauka

LAISVOS NUOMONES RINKIMINĖMS TEMOMIS

VATIKANAS IR JAV PREZIDENTO RINKIMAI

K. V. Daratėnas

Artėjant JAV prezidento rinkimams, ir vienam iš kandidatų esant katalikui, žmonės vis dažniau girdimas klausimas: kiek katalikas gali būti nepriklausomas nuo Vatikano?

Šia tema spaudoje randame įvairių pasisakymų. Štai, šių metų balandžio 15 d. tėvų marijonų dienraštyje DRAUGAS Nr. 90 rašo žinomas publicistas Pranas Dailidė. Čia jis, gan sultingai išsireikšdamas, duoda suprasti, kad tik "tikybinių fanatikų" kaukais užspringusios gerklės tegali sleisti sekančias neteisybes: "Katalikui, girdi, yra privaloma obediencia filialis (--sūnau klusnumas tėvui, V.D.) Jeigu katalikas būtų išrinktas Amerikos prezidentu, tai jis turėtų klausyti popiežiaus, Amerikos reikalų sprendimas pareitų nuo svetimo jau suvereno". Tokie prasimanymai, esą, neturi jokio pagrindo, nes -- rašo toliau P. Dailidė -- "iš autoritetų katalikų Bažnyčios šaltinių pusės toji kazuistika (gudrus, bet suktai klaidingas aiškinimas, V. D.) su obediencia filialis buvo atmesta..."

Atmesta? Kada, kur, kieno? Galia, kad čia minėtas publicistas savo tvirtinimą neparemia konkrečiais faktais. O svarbiausia, kad jo minėti balandžio 15 dienos teigimai visai priešingi Vatikano L'OSSERVATORE ROMANO gegužės 18 d. pareiškimams, surašytiems straipsnyje PAGRINDINIAI DĖSNIAI, kurie kaip tik pabrėžia "obediencia filialis" principą.

Panašiai rašo ir kunigas dr. Antanas Juška DRAUGO 208 nr., esą "Yra visiškai nesąmonė bijoti bet kokios popiežiaus įtakos į valstybės prezidentą". Jei čia gerbiama kunigo žodžius suprasime, kad "nesąmonė bijoti bet kokios popiežiaus įtakos", nes toji įtaka, kunigo nuomone, neša tik palaimą, tai būtų debatų vienos pusės pareiškimas. Bet jei jis čia sąžiningai tvirtina, jog Vatikanas nesirūpina savo įtakos plėtimu, ir kad todėl iš viso jokios įtakos nebūtų -- tai tada belieka tik stebėtis, nes toks kunigo teigimas visai nesiderina su faktina Vatikano linija! Argi kunigas galėtų to nežinoti?!

Priešingai, kaip kairioji ranka žino, ką daro dešinioji, taip ir gerbiamas kunigas puikiai žino savosios hierarchijos siekius ir tikslus, bet, kaip geram pavaldiniui dera, kodėl gi dabar susirūpinusių balsuotojų tarpe, ypač šios aukštinės galimybės proga, nepaberti migdančių indiferentizmo sėklių?!

Gal geriau palikime minėtus rinkiminės kompanijos "trikus", o pažiūrėkime ką tuo reikalui rašo oficialioji Vatikano spauda. Bet prieš tai darant, stabtelkim dar prie K. Mažučio pareiškimo: "Mažiau besiorientuojantieji prieina išvados, kad pvz., iš pačios katalikiškos doktrinos plaukia totalizmas ir direktūra politikoje" -- DRAUGAS, 1954, VIII, 10.

Tad, kad daugiau orientuotumės, susipažinkime su labai

aiškiais ir pagrindiniais šiuo klausimu katalikizmo principais.

KOKIA YRA VATIKANO LINIJA?

Popiežiaus oficialinis dienraštis L'OSSERVATORE ROMANO 1960, V. 18 straipsnyje PAGRINDINIAI DĖSNIAI paskelbė "labai aiškų ir lemiantį žodį", arba "pagrindinius principus", "kiek katalikas yra priklausomas nuo bažnytinės hierarchijos savo politiniame veikime".

Esą, katalikų Bažnyčia "kaip tobula bendruomenė su savo hierarchija, turi pilną tikrą jurisdikciją galią į visus tikinčiuosius. Dėl to ji turi teisę ir pareigą juos vesti, jiems vadovauti, nurodyti..."

Jei prieš cituodami toliau, staptelime prie aukščiau matomo žodžio "tobula", turėtume prisiminti K. Mažučio žodžius: "Žmogus yra ribota būtybė, todėl jo kūryba negali būti absoliučiai tobula". Kaip matome, ir šis, kad ir teisingas pareiškimas, nesuderintas su Vatikano linija, bet čia būtų jau kita tema.

Grįžtant prie minėto Vatikano laikraščio, skaitome toliau. Esą, katalikų "Bažnyčia turi pareigą ir teisę tarti savo žodį ir politinėje srityje..." Esą, "katalikas niekuomet negali nesi-skaityti su Bažnyčios mokymu bei jos direktyvomis; priešingai, bažnytinės hierarchijos įstatymai, nurodymai bei instrukcijos turi įkvėpti jo privatų ir viešą elgesį visose veiklos srityse". Esą, "susikirtimas šio Bažnyčios sprendimo sutikinčiųjų nuomonėmis tikrai krikščioniškoje sąžinėje yra neįmanoma. Kiekvieno atveju turi išsispirti paklusnumu Bažnyčiai..." Esą, visi turėtų pasekti katalikų "bažnytinės hierarchijos mintimis ir direktyvomis. Tik bažnytinė hierarchija, kaip jau minėjome -- gali spręsti..." Ištraukos paimtos iš š. m. DRAUGO Nr. 132, rašo V. K-as.

Ar šio PAGRINDINIŲ DĖSNIŲ straipsnio mintys nekvepia monopolizmu ir totalizmu? Teisingai todėl K. Mažutis pradžioje minėtame DRAUGO laikraštyje rašo: "Monopolistinės bei totalistinės tendencijos nepaprastai kenkia politiniams katalikų tiks-

lams ir katalikybei. Kartais atrodo, -- rašo toliau K. Mažutis, --kad žmogus, vien dėl to, kad jis katalikas, turi būti aklu tam tikro mechanizmo ratuku ir negali būti, Vydūno žodžiais tariant sau žmogui".

Vatikano politiką matome, pvz., kad ir Puerto Rico vyskupų griežtame įsakyme balsuotojams, kurie privalo balsuoti pagal hierarchijos direktyvas.

Kiek Amerikos katalikai, o tuo pačiu ir mūsų prezidentinis kandidatas privalo būti lojalūs Vatikaniui, matome ir kitame Vatikano straipsnyje, štai: maždaug dešimt savaičių prieš Amerikos demokratų partijos konvenciją, tame pačiame Vatikano oficialiame laikraštyje L'OSSERVATORE ROMANO, pačiame pirmajame puslapyje, "toje vietoje, kur yra dedami pareiškimai daugiau negu paprastos reikšmės" -- pastebi DRAUGAS, pasirodė straipsnis, kuriame pabrėžiama: "Katalikas niekada negali apsi-lenkti su Bažnyčios mokymais ir nurodymais", katalikas "kiekvienam savo gyvenimo sektoriuje privalo semtis įkvėpimo tiek privačiam, tiek viešam savo gyvenimui iš įstatymų, krypčių ir hierarchijos nurodymų" -- rašoge-gužės 19 d. DRAUGAS Nr. 118 ir pabaigai dar pridėda pastabą: šie Vatikano "principai, kuriuos straipsnis pateikia tinka ir Amerikos katalikams", atsiet -- tie patys pareigojimai ir reikalavimai taikomi ir prezidentiniam kandidatui.

Tad, kaip iš oficialiosios katalikų spaudos matome, jei prezidentu būtų išrinktas katalikas, ir jei jis būtų geras katalikas --jis negali būti kurčias Vatikano direktyvoms.

Tačiau ar tos direktyvos kraštui naudingos ar nenaudingos --tai jau visai kitas klausimas, kita tema. Tam išdiskutuoti reiktų įvairių autorių daugybės straipsnių.

• Knygų išpardavimas, kurį ir šiemet paskelbė Gabijos leidykla, bus iki gruodžio 31 d. Kai kurios knygos atpigintos net iki 90 nuoš. Prašykite katalogo šiuo adresu: Gabija, 87-85 95 St., Woodhaven 21, N. Y.

Maironio liuanistinės mokyklos Toronte mokytojai. Iš kairės sėdi: Sesuo Margarita, I. Jučaitė, ses. Jonė, Z. Didžbalienė, mokyklos vedėjas J. Gustainis, mokyklos tarybos pirmininkas kun. P. Ažubailis, D. Skrinskaitė, tėvų komiteto pirm. J. Petrauskas, J. Dailydaitė, Ramanauskienė, Stovi: R. Matukaitė, A. Ankudavičius, Tėvas Rafaelis, O.F.M., P. Buračas, M. Gudaitienė, M. Bučinskas, A. Kuolienė, Tėvas Paulius, O.F.M., I. Adomavičienė, D. Keršienė, V. Bineta ir J. Andriulis. Nuotrauką trūksta kun. B. Pacevičiaus. V. Bubelio nuotrauka

TRECIOKAS AGENCY

SENIAUSIA LIETUVIŠKA KELIONIŲ AGENTŪRA

Kelionių bilietų parūpinimas ir pinigų persiuntimas į visus kraštus
TAIP PAT IR VISOKIOS RŪŠIES APDRAUDA
Kur tik besiruošumėt keliauti, tuoj susirikiat su mūsų įstaiga

ALBINAS IR KAZYS TREČIOKAI
311 Walnut Street, Newark 5, N. Jersey
Telefonas: Market 2-4867

DIRVA

— THE FIELD —

Established in 1915
6907 Superior Avenue
Cleveland 3, Ohio
H. Anderson 1-6344

Prenumerata metams: \$10.00 • Laikraštis išeina tris kartus savaitėje: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.

Redaguoja: B. Gaidžiūnas, V. Gedgaudas ir J. Palukaitis
• Redakcinę kolegiją sudaro: P. Bastys, E. Čekienė, R. Mieželis, V. Rastenis ir St. Santvaras.

Lithuanian Newspaper • Issued in Cleveland every Mon., Wed., and Fri. except in case of Holidays • Published by American Lithuanian Press Radio Ass'n, VILTIS, Inc. (Non-profit) • Editor-in-chief: Balys Gaidžiūnas • Subscription per year: \$10.00. Single copy 10 cents • Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio.

Mirusius minėdami prieš okupantus protestuoja

Lietuvoje Vėlinės visą laiką buvo didelio susikauptimo šventė. Tūkstančiai žvakučių tą naktį sužibdavo ant mirusiųjų kapų. Tai buvo lyg žmogiškoji šviesa, siunčiama iš žemės aniemis, į didelius tolius išėjusimės. Tai buvo drauge lyg ir atsakymas iš ano nežinomo pasaulio gyviesiems. Tai jungtis ir meilė tarp gyvųjų ir mirusiųjų. Tai buities pati realioji pasaka: atėjom, gyvenimo džiaugsmą lenkė ir skausmą gėrė ir vėl išėjom...

Ir šią Vėlinių dieną, kur begyventume ir ką beveiktume, taip pat prisiminsime artimųjų kapus. Vieni iš jų bus mažosios kaimo kapinės, gal po verkiančiu beržu ir karo audrų nudraskytom šakom. Kitų gal bus prie Dobysos, gal Dzūkijos pušynuose, o gal ir prie paties Nemuno. Bet vienodai brangūs, nes tai mūsų tautos vaikų kapai.

O kiek bus tokių, kurie nežinosim, kur tie kapai. Lygiai mano brolių ir seserų, kurie savojoje žemėje neturėjo teisės numirti, lygiai ir tavo, vergais išvartų ir ten nukankintų. Tai ne vieno ar dviejų kapai, bet tūkstančių. Ir to skausmo, juos prisiminus, čia nei suskaitysim, nei surašysim...

Jei anksčiau Vėlinių šventė Lietuvoje buvo daugiau religinė ir dvasinė šventė, tai dabar, iš turimų žinių matyti, ji daugiau virtusi patriotine švente. Ir tai įvyko savaime, niekam nei raginant nei organizuojant. Tai įvyko svetimiesiems lietuviams žudant ir tremiant. Tai įvyko, juos visus prisimenant ir jiems giliausią pagarbą atiduodant.

Okupantas Vėlinių švenčių pradėjo nemažiau bijoti, kaip bijo Vasario 16-osios, Tautos šventės ar kitų, lietuviams brangių švenčių. Tą dieną jis visaip didina savo sargybą, o paskutiniaisiais metais net ir labai žiauriomis priemonėmis ėmė iš kapų sklaidyti susirinkusiuosius. Ir ne tik sklaidyti, bet ir areštus vykdyti, dalyvavusius mirusiųjų prisiminime persekioti.

Leנגviau okupantui suvaldyti didžiųjų miestų kapines lankančiuosius. Daug sunkiau mažų miestelių ir kaimų kapines sargyboms apstatyti. O sunkiausia pamiškėse ir pakelėse, ant partizanų kapų uždegtas žvakutes užgesinti. Uždegtas likusių kovos draugų.

Štai ištrauka iš vieno laiško: "Tu atsimeni Vėlines, kada drauge eidavom į Kauno kapines mūsų mirusiųjų pagerbti. Jos būdavo įspūdingos. Bet ar tu gali suprasti tą įspūdingumą, kai dabar Vėlinėse, lyg nematomos rankos uždegtos žvakutės sužiba ne tik kapinėse, bet mūsų laukų platumose. Tarsi jos šaukia, tarsi viena kitai praneša, kad kovos draugai ir dabar vieni kitų neužmiršta. Ir kai praėjusiais metais trumpai buvau grįžęs iš Sibiro ir visa tai mačiau, iš susijaudinimo virpėjau ir džiaugiaus, kad niekas mūsų tautos niekad nenužudys".

Kapai tėvynė, kapai tremties keliuose, kapai emigracijoje. Gaudiu, kad tiek daug kapų, ir daugumoj ne laiku supiltų. Ir Vėlinių dieną visus juos, nors mintimis, aplankykim. Aplankykim, kad patys būtume stipresni. Kaip ir tėvynė, mirusius, kovoj žuvusius ir nukankintus minėdami prieš okupantus protestuoja ir būsimai dienai kiekiau grūdina.

B. G.

Žvejų kapai Neringoje

LIETUVIŲ PARTIZANŲ KOVOS SU LENKAIS IR BERMONTININKAIS (2)

A. Mačius

Kovoje su lenkais ir partizanais man gerai žinomi penki asmenys, kurie tuo laiku labai pasižymėjo. Tat apie juos čia ir noriu kiek daugiau papasakoti.

Antanas Laukaitis

Gimęs 1890 m. lapkr. 3 d., Prienų parap., Girininkų k. Buvo vaistininkas. Mokėsi Suvalkų gimnaz. Vaistininko padėjėjo egzaminus išlaikė Charkovo u-tė 1911 m. 1918 m. grįžo į Lietuvą. Kurį laiką ėjo Seinų apskr. viršininko pareigas. 1919 m. įsteigė Leipalingyje vaistinę, kur organizavo vaistinės savivaldybę ir partizanų.

1919 m. rugpjūčio 27 d. lenkų partizanai ir raiteliai užpuolė miestelį ir sunaikino jo vaistinę. Nuo to laiko prasidėjo jo partizaninis gyvenimas, kuris užsibaigė tik 1923 m. 1920 m. spalio 27 d. lenkai vėl pralaužė frontą ties Seiniais ir vėl užėmė Leipalingį. A. Laukaitis su partizanais ir kariuomene turėjo pasitraukti. Tada lenkai antrą kartą sunaikino jo vaistinę, išveždami visus baldus, drabužius ir kitą turtą.

Buvo gynimo komiteto pirmininkas. Kaip šaulys, dalyvavo mūšiuose su lenkais ties Kazuliais, Didžiasaliu, Dulkinkais, Varviške ir kit. Mirė Leipalingyje berods 1938 m.

Matas Valeika

Gimęs 1878 m. rugs. 11 d. Teterinuose, Pasvalio parap. Buvo Giedraičių vaistininkas. 1891 m. įstojo į Mintaujos gimnaziją. Priklaušė prie slaptos lietuvių moksleivių draugijos "Kūdikis". Platino uždraustą lietuvių literatūrą. Sulaukė kratos, arešto ir kalėjimo.

1896 m. Rygoje iš kalėjimo išleistas, buvo išsiųstas į tėviškę ir laikomas policijos priežiūroje. 1897 m. buvo aštuonis kartus kratomas, pagaliau suimtas ir išsiųstas į Taliną, žandarų priežiūrai.

Buvo korespondentas lietuviškų laikraščių. Sugrįžęs į Lietuvą, Giedraičiuose suorganizavo bažnytinį chorą, išdalino apie 200 liet. maldaknygių, įsteigė mergaitėms namų ruošos ir šeiminkystės mokyklą, varietųjų bendrovę "Viliją",

Giedraičių žemės ūkio mokyklą, smulkaus kredito draugiją. Surodė pirmąją žemės ūkio parodą. Po pirmojo karo, įsteigė vaikų globos komitetą, suorganizavo miliciją.

Matydamas, kaip lenkų partizanai užpildinėja lietuviškas įstaigas, terorizuoja nekaltus žmones, suorganizavo lietuvių partizanų būrį iš 52 žmonių, juos apmokė, padėjo jiems apsiginkluoti. Nuolat duodavo jiems savo nurodymus ir patarimus. Lenkai tai matydami mirė.

1918 m. lenkams užėmus Giedraičius, visos įkurtos įmonės buvo likviduotos, o mokyklos uždarytos. 1919 m. lapkr. 21 d. buvo lenkų areštuotas ir išvežtas į Lukiškių kalėjimą Vilniuje. Išvijo lenkus, sugrįžo vėl į Giedraičius ir įkūrė vidurinę mokyklą. Bet greit, želigovskiu užėmus Giedraičius, pasisekė laiku pasprukti.

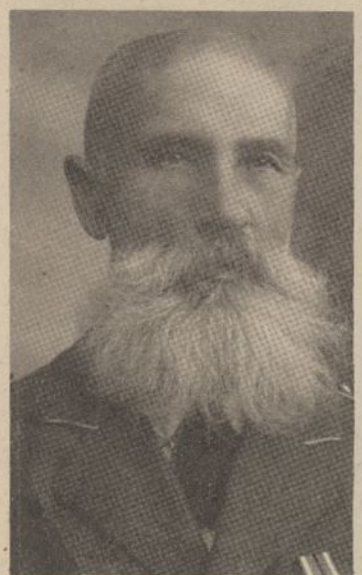
M. Valeika mirė 1937 m. birželio 1 d. Birštone. Palaidotas Kaune. Jis yra parašęs ir išleidęs knygutę "25 metai Vilniaus krašte".

M. Šokelytė-Valeikienė

Giedraičių vidurinės mokyklos vedėja. Mato Valeikos žmona. Nuolatinė vyro talkininkė. Partizanų globėja. Einant mūšiams su lenkais ties Giedraičiais, ji slaugė ir slėpė prieš užnugarį likusius mūsų sužeistuosius. Nakties metu su žibintu rankose, ji juos surankiodavo. Ir taip ne vienas buvo iš mirties išgelbėtas.

Teikė mūšiams naudingas žinias (žiūr. Laisvę ginant. J. Petruičio). Lenkams užpuolus Giedraičius, nesusėję pasprukti, buvo jų suimta, kankinta ir perduota karo lauko teismui. Nesusėjęs bausmei įvykdyti, išsigelbėjo. Mūsų valdžios buvo apdovanota ordenu.

Jurgis Milančius

Gimęs 1869 m. Dziukuose. Buvo vaistininkas, višdomenės veikėjas. Baigė Varšuvos Universiteto farmacijos skyrių. Grįžęs į Lietuvą Vievėje atidarė

vaistinę, kurioje dirbo iki bolševikams ją nacionalizuojant 1940 m.

Jam vadovaujant iškovota ir įvesta lietuvių kalba Kietaviškių, Semeliškių, Giedraičių, Vievio bažnyčiose. Už lietuvišką veiklą buvo lenkų įskystas rusams ir buvo tardomas. Už platiniam lietuviškos spaudos su kun. Stakelė, ypač už knygutės: "Kas esi tu, lietuvis ar lenkas?"

Klebono Wispocholskio per pamokslą bažnyčioje buvo išbartas, išvadintas bažnyčios ir valstybės priešu ir vagims prilygintas. Buves tuo laiku bažnyčioje J. Milančius nebesusivaldęs sušuko: "Meluoi kunige!" Kilo sumišimas. Tuoju metu klebono parodymu išmestas iš bažnyčios ir atiduotas į lenkų mušėjų rankas. Buvo skaudžiai sumuštas, perskelta galva ir sužalotos kitos kūno dalys. Ilgai gydėsi ligoninėje. Iš ligoninės, kad ir išėjo, bet prarastos sveikatos nebeatgavo. Paveikė j smegenis.

Buvo pirmasis Vievio mokyklos vedėjas. Lietuvai atgavus Nepriklausomybę, dalyvavo vietos savivaldybėje. Veikė su partizanais, o paskiau šaulių Sąjungoje. Bėndra darbiavo lietuvių laikraščiuose "Vilniaus žiniose", "Viltje", "Lietuvos ūkininke". Yra išleidęs tris ar daugiau brošiūrų, Dzūkio Trakėlio, Jurgio Dzūkio slaptyvardžiais. Ir dar turėjo kelis paruoštas, bet neatspaudintas.

Antanas Trečiokas

Gimęs 1886 m. spalio 2 d. Svedasų parap. Mirė 1944 m. sausio 1 d. Vaistininkas. Partizanų organizatoriaus prieš barmontininkus. Višdomenės veikėjas. 1905 m. aktyviai dalyvavo revoliucijoje.

Žandarų paieškomas ir gaudomas, paspruko į Rusijos gilumą. Sugrįžęs steigė knygynėlius, rengė gegužinės, slapto vakarėlius. Okupacijos metu įsteigė Dainos - Muzikos Draugiją "Kanklės", o suaugusiems vakarinius kursus, viešą knygyną. Organizavo partizanų, kurie sėkmingai kovėsi su barmontininkais. Vėliau organizavo šaulius.

Įsteigė Vartotojų draugiją ir joje pirmininkavo. Įsteigė pieno perdirbimo bendrovę, savanorių ugniesių draugiją. Rašė korespondencijas į lietuvių laikraščius.

TURIME PAAIŠKINTI

Buves New Yorko Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkas p. Antanas Varnas "Vienybės" liepos 29 ir rugpjūčio 5 d. numeruose, rašydamas ką jis rado Brooklyne, grįžęs iš kelionės į Sovietų Sąjungą ir okupuotosios Lietuvos sostinę Vilnių, teigia, kad vienas New Yorko Amerikos Lietuvių Tarybos posėdžio dalyvių sušaukęs: "Varną reikia išmesti iš Tarybos pirmininko ir Tarybos, neduodant teisės atsiųsti, nes jis važiuoja į Lietuvą, kur vien komunistai, pardsidavėliai ir išdavikai..." ("Vienybės", 1960 m. liepos 29 d.). "... kad Lietuvoje vien komunistai ir pardsidavėliai..." ("Vienybės", 1960 m. rugpjūčio 5 d.).

Dėl tokio p. A. Varno teigimo turime paaiškinti štai ką:

1. Balandžio 25 d. Tarybos posėdyje, pirmininkaujant p. V. Alksniniui ir dalyvaujant p. A. Varnui, daugumai Tarybos narių pasisakius ir nepritarus tokiai Tarybos pirmininko kelionei, ir keliems nariams patarus atsistatydinti, -- p. Antanas Varnas pareiškė atsistatydinęs iš Tarybos pareigų ir išėjęs iš pačios Tarybos. Taip pareiškęs, p. A. Varnas išėjo iš posėdžio salės.

2. Nė vienas posėdžio dalyvių nėra sakęs, kad Lietuvoje "... vien komunistai, pardsidavėliai ir išdavikai...", kaip p. A. Varnas rašo.

V. Alksninis,
Posėdžiui pirmininkavęs
Tarybos Vicepirmininkas

A. Vakselis,
Sekretorius

NĖ GRIGAIČIUI SAVO IPĖDINI SKIRTI

Prof. St. Žymantas vykusiai iškėlė Dr. Prano Ancevičiaus "Istorijoj be pagrąžinių" prieštaringas mintis Alto sekretoriaus ir "Naujienu" redaktoriaus Dr. Pljaus Grigaičio oficialiajai linijai, kuri esanti antibolševikinė.

Frank Ancevich atvaizdavo Justą Paleckį, kaip didelį idealistą, o Alto politiką, kaip šalatojo karo padarą, pribrendusią "revizionizmui". St. Žymantas nugastauja, kad Grigaitis savo įpėdiniu yra numatęs Ancevičių, o pastarasis gali pribaugti "Naujienu" antikomunistinę liniją.

Chicagoj, arčiau "Naujienu", teko nugirsti dar liūdnų komentary. Sako, Grigaitis "Naujienuose" yra tapęs mažas žmogelis. Jau vien tas faktas, kad jo laikraštį Ancevičius galėjo išspausdinti savo "Istorija supagrąžinimais", rodo Grigaičio bejėgiškumą. Tikrasis "Naujienu" bosas yra Martynas Gudelis, toks pat tamsus malkakas, kaip Frank Ancevich. Jei Frank yra numatytas Grigaičio įpėdiniu, tai tokia bus Gudelio valia, Gudelis pasiliktų kuo ir dabar esąs -- "Naujienu" politruku, vyresniu už vyriausią redaktorių.

Kalbama, kad Grigaičiui nelabai patinka Gudelio įsiviešpatavimas. Bet jau per vėlu ką nors daryti. Senieji "Naujienu" dalininkai, kurie jau nuėjo į Tautinės kapines arba yra pakelii, Gudeliui yra perleidę tiek savo šerų, kad jis pasidarys didžiausiojo dalininku. Už šerų senukams jis atsilygins šlovingais rašiniais apie juos "Naujienuose" ir pamokslais jiems numirus Tautinėse kapinėse.

J.K.,
Chicago

LIETUVIŲ KLUBAS ir SVETAINĖ

Lietuvių Svetainėje renkite lietuviškus parengimus, o poilsį praleiskite tarp savųjų Klube.

— Cleveland —

6835 Superior Avenue EX 1-1143

SPORTO DIENOS

NELINKSMOS NAUJIENOS

Nesidžiaug radęs ir neliūdėk pametęs. Taip mūsų liaudies patarlė sako.

Panašiai ir sporto pasaulyje. Vadinasi, nedera džiaugtis laimėjimą pasiekus ir neverta liūdėti jei kartais tenka pralaimėti. Taip bent turėtų būti.

Ar taip yra? Kur tau! Liūdna širdyje ir gana. Liūdna ne vienam ir ne keliems. Nelinksma keliems šimtams ištikimų lietuvių futbolo bičiulių. Ir nieko nepadarysi. Matyt, lietuviška prigimtis kitaip diktuoja. Lietuviai pralaimėjimų nepakenčia.

Spalio 23 d. Chicago's Lituanica pralaimėjo. Žaidė prieš Slovaks. Tai buvo paskutinės pirmenybės rungtynės. Tai ta pati komanda, kurią prieš du mėnesius Lituanica buvo septyniais įvarčiais pavišiusi. Šiuo kartubai gėsi kitaip. I Lituanicos vartus krito trys, o i Slovaks du.

Pralaimėjo ir spalio 16 d. prieš italų Maroons. Žaidė prieš Slovaks. Dvi iš eilės nesėkmės neleido Lituanicai pakilti pirmenybių lentelėje aukščiau paskutiniosios vietos. Tokia ne-

lemta padėtis verčia Lituanicą nusileisti visa klase žemyn ir pereiti i pirmosios divizijos komandų eiles. Todėl daug kam ir liūdna ir nesmagu.

Kaip ten bebūtų, bet Lituanica yra verta aukščiausios divizijos. Savo vertę ji įrodė II-me pirmenybių rate. Gaila tik, kad kiek pervėlai. Tokią žaidimo formą reikėjo parodyti pavasarį.

Dabar gi grįžtama atgal. Lituanicos vietą užims kita komanda. Tikėkimės, kad pavyks ir už vienerių metų aukščiausioje divizijoje vėl matysime saviškius. Čia jų vieta. Tam tikra prasme gal ir gerai, kad taip ir atsitiko. Dabar puiki proga remontą padaryti. Klubo ir komandos vadovybė tikriausiai svarstys kas buvo, kaip yra ir kaip turėtų būti. Klaidų, klaidelių padaryta nemažai. Yra laiko pasitaisyti.

O dabar apie pačias rungtynes prieš Slovaks. Pirmiausiai, retas abejojo Lituanicos laimėjimu. Atrodo, kad ne kitaip ir patys

R. Jenigas, žaidžiant prieš Maroons, stipriai susižeidė. Pirmąją pagalbą jam suteikė A. Martinus.

P. Petručio nuotrauka

Sporto veteranai įtemptai stebėjo Lituanicos rungtynes. Iš kairės: P. Ambutavičius, V. Grybauskas, dr. Ramonas, A. Lauraitis ir kt.

P. Petručio nuotrauka

žaidikai buvo įsitikinę. Tokia buvo nuotaika prieš rungtynes. Žodžiu, visi laukė pergales. Deja, įvyko kitaip.

Rungtynių pradžioje Lituanica spaudė ir bematant pasiekė pirmąjį įvartį. Už kelių minučių krito ir antras. Tik šiuo kartu jau i Lituanicos vartus. I pasėkme ir baigėsi pirmas kėlinys.

Po pertraukos Slovaks mūsiškiams iš eilės du įsodinę. Likus 18 žaidimo minučių, H. Jenigas pasekmę sušvelnino iki 2:3. Iki rungtynių pabaigos pasekmę išlyginti nepavyko. Pavojingų priėjimų prie Slovaks vartų būta.

Bendrai paėmus, žaidimas buvo gana apylygis. Nieko pranašesnio ir Slovaks neparodė. Lituanicos pusėje aiškiai pastebėtos gynybos klaidos ir planingo žaidimo stoka. Nemažonų įspūdį darė ir protarpiais grubūs susirėmimai. Rungtynių pabaigoje grubi nuotaika persimetė net ir i žiūrovus. Keli karštesnio kraujo lietuviai ir slovakai visai rimtai kibo vieni kitiems, i krūtines.

P. Ptr.

SPORTO ŽINIOS IŠ CHICAGOS

* LSK TAURAS futbolo komanda paskutines pirmenybių rungtynes prieš Hoosiers laimėjo 7:2. Tauras 1959 m. laimėjo pirmą vietą II-je divizijoje. Šiomet, žaidžiant I-je divizijoje išsilai-kyta ir i žemesnę klasę neteks sugrįžti.

* ARO jaunių krepšinio ir mergaičių tinklinio komandos rengiasi tolimai kelioms. Lankysis ir žais draugiškas rungtynes Detroit, Hamiltone ir Toronte. Išvykos data: lapkričio 25-26-27 d. Šiomet žadama aplankyti ir Clevelandą.

* LSK ARAS steigia jaunučių futbolo komandą. Prieauglis toliu sumanymu domisi ir, atro-

do, susidarys nemažas būrys žaidėjų. Girdėti, kad ir Neris gali imtis panašaus žygio. Tokiu būdu, ko gero, pavasarį turėsime dvi jaunų futbolo mėgėjų komandas.

P. Petručio nuotrauka

Lituanicos komandos žaidėjas E. Leifertas, prieš ketvirtą mėnesių žaidimo metu susilaužęs koją, dabar dar negali niekuo komandai padėti.

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

• Vytautas Venclauskas, Romas Misiūnas ir Algimantas Motiejūnas, praėjusį penktadienį, spalio 28 d. išvyko i JAV kariuomenę.

paraginti ir kitus aukoti šiam kilniam ir būtinam tikslui — karo invalidams paremti.

Ramovės Valdyba

Paremkime invalidus

Clevelando skyriaus ramovėnai kasmet lapkričio mėnesį skiria ir skelbia aukų vajuos mėnesiu invalidų naudai.

Šiais metais tą mėnesį aukos bus renkamos pagal sudarytus aukų lapus. Aukų lapai išdalinti ramovėnams ir birutietėms. Ir kai rinkėjai kreipsis, paremkite savo auka ir palengvinkite invalidų sunkią padėtį.

Karo invalidai — mūsų tautos jautriausios širdys. Jie savanoriais išėjo Lietuvos žemės ginti nuo priešių, kurie veržėsi i mūsų kraštą. Karo lauke jie buvo sunkiai sužeisti ir amžiams paliko invalidais. Šiandien jie šaukiasi pagalbos. Ar mes neturime išgirsti jų jautrių prašymų?

Ką nepasieksime aukų la-
pais, o norėtumėte savo
duoklę atiduoti, ateikite po
lietuviškų pamaldų i šv.
Jurgio parapijos salę. Ten
lauks Ramovės išdininkas
A. Mikoliūnas, ir rinkdamas
nario mokestį, priims ir Jū-
sų auką invalidams.

Mieli ramovėnai, aukodami patys nepamirškime

Išnuomojamas

5 kamb. butas, 1507 Park-grove Ave., tel. KE 1-9141.
(31, 2, 4)

Išnuomojamas butas

6 kambariai. Radiatorių šildymas. E. 117 gatvė, netoli St. Clair Ave. Skambinti GL 1-0235.

Parengimų kalendorius

LAPKRIČIO 19 D. Amerikos
Lietuvių Piliečių Klubo vakaras
Lietuvių salėje.

LAPKRIČIO 26 D. L.V.S Ra-
movė Clev. Skyriaus kariuome-
nės šventės minėjimas.

GRUODŽIO 31 D. LB Cleve-
lando abiejų Apylinkių rengia-
mas Naujų Metų sutikimas šv.
Jurgio parapijos salėje.

SAUSIO 28 D. Clevelando Jau-
nimo Vakaras.

Kiti rašo

BLAIVUS NEGRO BALSAS

Dauguma negrų, siekiantieji segregacijos panaikinimo, bijo prisipažinti prie savo nuodėmių. Bet štai vienas blaivus balsas, atspausťas Naujienose, Rašoma:

Dr. J. H. Jackson iš Chicago, negrų baptistų susivienijimo prezidentas, pasisakė prieš negrų klūpojimą prie baltųjų bažnyčių ir sėdėjimą prie valgyklų, kur aptarnaujami tik baltieji.

"Šios priemonės mums nepadės, kol mes, negrai, neprisipažinsime prie savo trūkumų ir nepradėsime su jais kovoti", kalbėjo šis negrų dvasiškis švietimo konferencijoje valstybiniam negrų koledže. "Jei jūs turite savo bažnyčios, eikite ten melstis, bet neklūpokite kitų bažnyčiose. Šiandien per daug kalbama apie rasių intergraciją, bet per mažai daroma apie rasių kultūrinį pakėlimą. Mūsų rasės didžiausi trūkumai yra didelis nusikaltimų skaičius, ypač jaunuolių tarpe", pripažino Dr. Jackson.

"Jokios pažangos mes nepadarysime, kol neprisipažinsime prie minėtų savo trūkumų. Jo kia valdžia ar visuomenė nekelia žmonių i viršų. Žmonės turi patys kilti ir turėti kantrybės bei drąsos".

BALFO ŽINIOS

CARE organizacijos metinis direktorių posėdis įvyko 1960 m. spalio 26 d., jų Centre 660 First Avenue, New Yorke.

Ši organizacija veikia 26-se kraštuose, teikia ten pagalbą ne tik pabėgėliams bet daro sutartis su tų kraštų vyriausybėmis ekonominės pagalbos reikalu. Tų 26 valstybių tarpe yra 2 už geležinės uždangos.

Šalpa duodama įsikūrimui pabėgėliams ir neturtinguose kraštuose organizuojami projektai ekonominei būklei pagerinti.

Lietuviams Vokietijoje iš CARE gauta Vasario 16 Gimnazijai fizikos ir chemijos kabinetų įrengimai ir apie 5,000 dolerių įkurdinimo reikalams.

Daromas naujas planas teikti CARE pagalbą naujosios Afrikos valstybėms. Šis planas labai komplikuoťas, todėl nutarta jį dar studijuoti ir svarstyti 1961 m. sausio mėn.

Šiame direktorių posėdyje CARE Vicepirmininku išrinktas kan. Dr. J. B. Končius.

JŪSŲ DRAUGAMS

DIRVOS BŪTINAI REIKIA

KAS DIRVOS NESKAITO - DAUG NUSTOJA!

Kodėl jūs savo draugams tik linkit viso geriausio?

Jūs verčiau jiems tai padarykit: pasirūpinkit, kad jie gautų DIRVĄ!

Užpildykit ir atsiųskit mums šią atkarpą:

DIRVA
6907 Superior Ave.,
Cleveland 3, Ohio.

PRADĖKITE SIŪSTI DIRVĄ

Kam

Kur

Susipažinti šešius numerius ☐

Kaip mano dovaną, už kurią apmoku naujiems skaitytojams taikomu papigintu tarifu:

už 3 mėnesius — \$2.00 ☐
už 6 mėnesius — \$4.00 ☐
už pirmus metus — \$8.00 ☐

(Pažymėkite atitinkame langelyje savo užsakymą ir pridėkite atitinkamą mokestį, jei užsakote kaip dovaną).

Užsakytojas:

(Vardas, pavardė)

(Adresas)

CHICAGOS GYDYTOJAI

Tel. ofiso PROspect 8-1711
Rezidencijos REpublic 7-7868

Dr. S. Biežis
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 West 63 St.

Val.: 1-3 popiet ir 7-8 v. vak.
Trečiad. ir sekmad. ofisas
uždarytas.

Šeštad. tik nuo 1-3 val. popiet.
Rezid. 3241 W. 66th PLACE.

Tel. ofiso EVERglade 4-7376
Tel. buto GRaceland 2-9203

Dr. Juozas Bartkus
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Norvest Medical Center
2336 West Chicago Ave.
Chicago 22, Ill.

VAL.: 1-3:30, 6-8:30 p. p.
pirmad., antrad., ketvirtad.,
penktad.
Tik susitarus trečiadieniais.

Telefonas:

Ofiso REpublic 7-5020.
Namų WAlbrook 5-3763.

J. Ramunis, M. D.
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

2557 W. 69th Street
(Įėjimas iš Rockwell St.)

Val.: kasdien 2-4 p. p. ir 6-8 p. p.
Sestadieniais:
2-4 p. p. ir 5-7 p. p.

20 metų tos srities
praktika

VOKISKŲ RADIO
APARATŲ TAISYMAS

TELEFUNKEN HI-FI STEREO SETS

Authorized Factory Service

SCHWAB RADIO & T.V.

SALES AND SERVICE

PAPIGINTA KAINA PARDUODA TELEVIZIJOS
IR TELEFUNKEN RADIO APARATUS.

11615 Detroit Ave.

LA 1-4669

CLEVELAND 2, OHIO

JAKUBS & SON

FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

EAST CLEVELAND-EUCLID & SUPERIOR AVE.

SAVINGS
EARN

OPEN EVERY SATURDAY
UNTIL NOON

4%

SUPERIOR
SAVINGS

ACCOUNTS
INSURED TO
\$10,000

HOME AND
REMODELING LOANS

CORNER 68TH-SUPERIOR AVENUE

DIRVA

Nr. 125

1960 m. spalio 31 d.

KAS IR KUR?

• **New Yorko Lietuvių Respublikonų Komitetas** praneša, kad lapkr. 3 dieną, 8 val. vak. Carnegie Endowment salėj, 345 East 46 Street, New Yorke, lietuviams kalbės John Richardson, jr., tarptautinio politinės pagalbos komiteto pirmininkas, Amerikos Draugų Pavergtoms Tautoms Draugijos valdybos narys ir respublikonų tautinių grupių komiteto pirmininkas.

Maloniai kviečiami dalyvauti visi lietuviai. Savo atsilankymu parodykite amerikiečiams, kad ir mes jų visuomenėje esame nemažas skaičius ir turime svarų balsą.

• **Akademinių Skautų Sąjūdžio Bostono skyrius** šių metų lapkričio 11-13 dienomis Bostone ruošia studijų dienas.

• **JAV Liet. Bendruomenės Kultūros Fondo valdyba** posėdžiavo spalio 22 d. Cicero, Ill. Posėdžio metu buvo diskutuotas Fondo garsinimo klausimas. Tuo reikalu pra-

nešimą padarė dr. K. Sruoga. Nutarta liet. spaudoje Fondo klausimu paskelbti eilę straipsnių, kuriuos parūpinti įgaliotas Fondo narys P. Gaučys.

Kalbėta ir apie Fondo leidinių garsinimo bei platinimo reikalus. Šiuo reikalu irgi plačiau bus rašoma spaudoje. Dabar Fondo leidiniai yra sukrauti pas pirmininką J. Švedą (1347 S. 48 Ct., Cicero 50, Ill) ir ten juos galima įsigyti.

Kelta mintis rengti Kultūros Fondo balių ir taip plačiau išeiti viešumon. Pradinius darbus atlikti įgaliotas valdybos narys Ed. Šulaitis.

Posėdis įvyko dr. K. Sruogos bute. Be šeimininko jame dalyvavo: J. Švedas, P. Gaučys, S. Paulauskas, A. Dundulis ir E. Šulaitis.

• **Solistė Daiva Mongirdaitė** ir baletų šokėja **Teresė Stasaitė**, Dirvos rengiamų konkursų laimėtojos, Chicagoje koncertavo BALF surengtam vakare ir susilaukė gražaus įvertinimo.

• **Lietuvos vokiečių atstovų suvažiavimas** įvyksta spalio 29 — lapkričio 1 d. Vakarų Vokietijoje, Bad Pyrmont vasarvietėje. Lietuvos vokiečiai leidžia savo laikraštį "Heimatstimme".

• **M. Abromaitis**, iš Toronto, Dirvos sukakties proga atsiuntė \$5.0 auką.

INDIANA HARBOR, Ind.

Rengia koncertą

BALF 95 skyrius lapkričio 6 d., 4 v. p. p., Lietuvių parapijos salėje — 3903 Fir St., rengia koncertą-vakara.

Programą išpildo Rockfordo vyrų choras. Dalį koncertinės programos išpildo sol. V. Liorentas ir L. Zurekys.

Lietuviškoji visuomenė prašoma skaitlingai dalyvauti ir tuo paremti BALF. Iki pasimatymo koncerte.

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ.

Miniaturinė eglutė su lietuviškais papuošalais ir kiti lietuvių tautodailės išdirbiniai buvo išstatyti Dariaus-Girėno salėje, Chicagoje, L. Vyčių suruoštoje parodoje.

Z. Degučio nuotrauka

Jokūbas Stukas, L. Vyčių organizacijos veikėjas ir Newarko lietuvių radijo programos vedėjas, čekiečiams padarė įdomų pranešimą apie savo kelionę po Lietuvą. Pranešimo klausėsi apie 1,000 žmonių ir pavėlavusieji nebegalėjo tilpti salėn. Nuotraukoje: mūsų bendradarbis E. Šulaitis po paskaitos kalbasi su J. Stuku. Užpakaly stovi filmuotojas A. Martinkus.

Z. Degučio nuotrauka

Kolegoms

DR. BRUNONUI KALVAIČIUI

IR

DR. STEPONUI STANKUI

mirus, jų šeimoms ir artimiesiems, nuoširdžią užuojautą reiškia ir kartu liūdi

Los Angeles Neo-Lithuanai

Argentinios lietuvaitė milijonierė Emilija Taraškaitė-Čekanauskienė, jau virš 15 metų vadovauja vienai stambiai metalo įmonei, kuri gamina įvairius šriubus. Šiomis dienomis E. Čekanauskienė su savo trimis ištekėjusiomis dukterimis sudarė bendrovę, Čekanauskienės viloje yra daug lietuvių dailininkų kūrinių. Ypač didelė kolekcija yra dailininkės Onos Draugelytės-Kučinskienės. Nuotraukoje: Emilija Čekanauskienė kalbasi su Argentinios Lietuvių Balso leidėju Pranu Ožinsku ir jo žmona. Kairėje stovi Čekanauskienės giminaitis Kunigėnas.

A. Kirstuko nuotrauka

ST. LOUIS

LIETUVIŠKŲ FILMŲ VAKARUI PRAEJUS

Šių metų spalio 22 d. East St. Louis III, L. T. Sąjungos pastangomis buvo suruoštas lietuviškų filmų vakaras.

Parodyta P. Jasiukonio pagaminti filmai: Lietuva - Europos nugalėtoja ir Tremties mokykla.

Pirmasis filmas priminė netolimą mūsų tėvynės praeitį ir jos

pasiekimus laimėjimus visose srityse, o ypač sporte. O antrasis filmas - Tremties mokykla, daugelį sujaudino ir buvo girdėti kalbų, kad, girdi, negaila būtų ir didesnės sumos paaukoti, kad tik tų, ten besimokančių, sąlygas pagerinti.

Salė nebuvo žiūrovais perpildyta -- jų galėjo būti žymiai daugiau. Gausiau žmonių matėsi iš tolimesnių vietovių, o mažiau vietinių -- Gaila, bet jau taip yra "kam arčiau bažnyčia" -- tam toliau Dievas".

Po filmų programos L. T. S. skyriaus pirmininkas J. Gumbalevičius savo kalboje padėkojo visiems žiūrovams už atsilankymą šiam rengimui. Išskirtinai jis dėkojo p.p. Kleinačiui, Tiškams, Gintautienei ir p.p. Švarcams, be kurių pastangų, pasak kalbėtojo, vargu ar šis jausis ir nuotaikingas rengimas būtų įvykęs.

Po to sekė šokiai, kuriems grojo A. Paulikaitis vedamas orkestras, ir vaišės.

Nors pasilinksminimas užsitęsė ilgai, atsilankiusieji skyrėsi nenorom ir ne vienas užsiminė, kad toks subuvimas organizuotas L. T. S. reikėtų pakartoti ir Naujųjų metų išvakarėse.

R.

BOSTON

PROF. I. KONČIAUS PAGERBIMAS

Spalio 16 d. Bostone įvyko iškilminga ASS sueiga - prof. Ig. Končiaus pagerbimas.

LSS Tarybos Pirmiosios nutarimu, prof. Ig. Končius šiais metais tapo apdovanotas aukščiausiu Lietuvos Skautų Sąjungos atžymėjimu - Geležinio Vilko ordinu.

I šio pagerbimo garbės prezidiumą buvo pakviesti: Lietuvos Garbės Konsulas Ant. Šalna, fil. dr. J. Gimbutas, pagrindinis šio vakaro kalbėtojas, prof. Ig. Končiaus sūnus Liūdas Končius su žmona, ps. kun. J. Klimas, Tarybos Pirmininkas dr. V. Čepas ir Tautinės Sąjungos Bostono skyriaus Pirmininkas Ant. Matjoška. Vakarą programą pravedė fil. Julius Špokevičius.

Lietuvos Garb. Konsulas Ant. Šalna, įteikdamas ordiną, savo trumpame sveikinimo žodyje atkreipė dėmesį į profesoriaus at-

sižymėjimus šia Amerikoje ir jam suteiktą garbę Amerikos akademinių organizacijų.

Pagrindinis šio vakaro kalbėtojas fil. dr. J. Gimbutas, savo kalboje vaizdžiai nušvietė profesoriaus gyvenimo kelią, kaip mokslininko, kaip visuomenininko ir kūrėjo. Profesoriaus darbas universitete, savišalpos organizacijose ir kūryba, tiek ruošiant vadovėlius tiek atkuriant savom rankom Lietuvos kryžius ir koplytėles, sudarė komplikuotą ir amžinai veržlią asmenybę.

Trumpus sveikinimo žodžius tarė dr. V. Čepas, perduodamas sveikinimus prof. Ig. Končiui LSS Tarybos, Vyr. Skautininko ir Vyr. Skautininkės ir Bostono tautų tautininkų vardu, Vyr. Skautininkė v.s. L. Čepienė prof. Iteikė skautišką gintaro rūtelę. Tautinės Sąjungos Bostono skyriaus Pirmininkas Ant. Matjoška sveikindamas džiaugėsi matydami prof. Ig. Končių studentų tarpe. Bendruomenės vardu sveikino J. Venckus, Akademikų skautų Bostono skyriaus vardu bei Bostono skautininkų Ramovės vardu sveikino fil. A. Treinys. Faustas Kirša sveikindamas pabrėžė fizinių mokslų reikšmę - kaip aukščiausią modernizmo apraišką. J.s. Ig. Petniūnas sveikino lietuviškos jūros skautijos vardu, Raštu ir telegramomis gauti sveikinimai iš: LSS kūrėjo P. Jurgėlos, prof. St. Kolupailos ASS New Yorko, Toronto ir Chicagos skyrių, bei "Mūsų Vytis" redakcijos.

Meninę dalį atliko aktorė Irena Nikolskytė ir Bostono komp. J. Gaidelio vadovaujamas moterų trio.

Paskutinį šio vakaro žodį tarė prof. Ig. Končius. Jautria žemaičio širdimi prisimindamas pirmą mūlaužtą gėlę kuri jį padarė didžiu gamtos mylėtoju ir žliebė nemirštančią skautiškos idėjos kibirkštį.

Vakaras pagėsi malonių akademikų skaučių surengta kavute.

A.T.

• Atpigintų knygų iki 90 nuoš. galima įsigyti iš Gabijos leidyklos, kuri paskelbė metinį knygų išpardavimą. Sąrašai išsiunčiami parašius šiuo adresu: Gabija, 97-85 95 St., Woodhaven 21, N. Y.

NEW YORK

L. S. T. Korp! Neo-Lithuania šventė New Yorke

Lapkričio 12 d., 6:30 val. vak., Cypress Manor salėje — 1710 Cornelia St. (kam-pas Cypress ir Myrtle Avenue) Ridgewood, New York, įvyks L. S. T. Korp! Neo-Lithuania New Yorke metinė šventė. Iškilmingoje sueigoje juniorai bus pakelti į seniorus. Šokiams gros Rutenio orkestras. Bus vaišės.

Dirvą pasiūlyk savo kaimynui susipažinti

Punsko (Lenkijoje) mažieji lietuviukai, suvaidinę "Mikis Plikis--Tingins".

UŽ SEN. JOHN F. KENNEDY

Sen. John F. Kennedy yra kilęs iš tokios šeimos, kuri pasižymi geru išsilavinimu, tvirtu būdu ir savo griežtu nusistatymu prieš komunizmą. Dabartinio kandidato į prezidentus tėvas, John Kennedy, antrojo pasaulinio karo metu, būdamas JAV ambasadoriumi Anglijoje, nurodė komunizmo pavojų ir reikalavo pašalinti komunizmo diktatūrą. To meto vyriausybė dėl savo ne-lankstumo nereagavus į jo pasiūlymą, jis pasitraukė iš ambasadoriaus pareigų.

Šią kilnią šeimą man teko iš arčiau pažinti, patirti išsiauklėjimą, kuris mums lietuviams yra artimas. Ji supranta mūsų reikalus geriau nei kiti. Tikduos, kad, reikalui esant, per asmeninius ryšius su šeima galėsiu pasitar-nauti lietuvių tautai.

Sen. John F. Kennedy savo darbais ir savo pasisakymais įrodė, kad jis yra tvirtas kovotojas prieš komunizmą, ir todėl šiuose rinkimuose pasisakau už jo kandidatūrą į JAV prezidentus.

Sen. John F. Kennedy

Dr. Juozas Kęstutis Valiūnas